

EURASIAN JOURNAL OF
LAW, FINANCE AND
APPLIED SCIENCES

Volume 5 Issue 7 (2025)-EJLFAS

ARTICLE INFO

Received: 05th March 2026

Accepted: 12th March 2026

Online: 13th March 2026

KEYWORDS

Violence against children, prevention, internal affairs bodies, collaboration with society, international best practices, monitoring system.

ISSUES OF IMPROVING THE ACTIVITIES OF INTERNAL AFFAIRS BODIES IN THE FIELD OF VIOLENCE PREVENTION AGAINST CHILDREN

Sultanov Bakhriddin Murodovich

Independent researcher at the Institute of Criminological Research of the Republic of Uzbekistan.

Email: sultanovbaxriddin@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18998349>

ABSTRACT

Preventing violence against children is one of the primary responsibilities of internal affairs bodies. This article examines the issues related to improving the activities of internal affairs bodies in this area. It focuses on strengthening the legal and regulatory framework, enhancing staff qualifications, improving monitoring and data systems, implementing international best practices, establishing effective collaboration with society and families, and developing preventive programs and awareness campaigns.

ВОПРОСЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ОРГАНОВ ВНУТРЕННИХ ДЕЛ В ОБЛАСТИ ПРОФИЛАКТИКИ НАСИЛИЯ В ОТНОШЕНИИ ДЕТЕЙ

Султанов Бахриддин Муродович

Независимый исследователь Института криминологических исследований Республики Узбекистан.

Email: sultanovbaxriddin@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18998349>

ARTICLE INFO

Received: 05th March 2026

Accepted: 12th March 2026

Online: 13th March 2026

KEYWORDS

Насилие в отношении детей, профилактика, органы внутренних дел, сотрудничество с обществом, международный опыт, система мониторинга.

ABSTRACT

Профилактика насилия в отношении детей является одной из ключевых задач органов внутренних дел. В статье рассматриваются вопросы совершенствования деятельности органов внутренних дел в этой сфере. В частности, уделено внимание укреплению правовой и нормативной базы, повышению квалификации сотрудников, совершенствованию систем мониторинга и учета данных, внедрению международного опыта, эффективному взаимодействию с обществом и семьями, а также развитию профилактических программ и информационно-просветительской работы.

ICHKI ISHLAR ORGANLARINING BOLALARGA NISBATAN ZO'RAVONLIK PROFILAKTIKASI FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI

Sultanov Baxriddin Murodovich

O'zbekiston Respublikasi Kriminologiya tadqiqot instituti mustaqil tadqiqotchisi.

Email: sultanovbaxriddin@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18998349>

ARTICLE INFO

Received: 05th March 2026

Accepted: 12th March 2026

Online: 13th March 2026

KEYWORDS

Bolalarga zo'ravonlik, profilaktika, ichki ishlar organlari, jamiyat bilan hamkorlik, xalqaro tajribalar, monitoring tizimi.

ABSTRACT

Bolalarga nisbatan zo'ravonlikni oldini olish ichki ishlar organlarining asosiy vazifalaridan biri hisoblanadi. Ushbu maqolada ichki ishlar organlarining profilaktika faoliyatini takomillashtirish masalalari o'rganilgan. Shu jumladan, huquqiy va me'yoriy bazani mustahkamlash, xodimlarning malaka va tayyorgarligini oshirish, monitoring va ma'lumot tizimlarini rivojlantirish, xalqaro ilg'or tajribalarni joriy etish, jamiyat va oilalar bilan samarali hamkorlikni tashkil etish, shuningdek, oldini olish dasturlari va axborot-targ'ibot ishlarini kuchaytirish masalalari ko'rib chiqilgan.

Bolalarga nisbatan zo'ravonlik – bu nafaqat jismoniy zarar, balki ruhiy, ijtimoiy va ma'naviy zarar keltiruvchi ijtimoiy hodisa bo'lib, dunyoning aksariyat davlatlarida dolzarb muammo sifatida e'tirof etilgan. Bolalar jamiyatning eng himoyasiz qatlamini tashkil etadi va ularni zo'ravonlikdan himoya qilish davlatning asosiy vazifalaridan biridir. Shu bois, bolalarga nisbatan zo'ravonlikni oldini olish va profilaktika ishlarini samarali tashkil etish masalasi zamonaviy ichki ishlar organlari faoliyatining markaziy yo'nalishlaridan biriga aylanmoqda.

Ichki ishlar organlari bu boradagi vazifalarni amalga oshirishda bir qator kompleks chora-tadbirlarni ko'rishi lozim. Ularning asosiy vazifalariga bolalarning xavfsizligini ta'minlash, zo'ravonlik sodir bo'lishining oldini olish, huquqiy va ijtimoiy himoyani kuchaytirish kiradi. Shu bilan birga, profilaktika ishlarining samaradorligi nafaqat qonunchilik va tartibni ta'minlashga, balki ijtimoiy, psixologik va ma'naviy omillarga ham bog'liqdir.

Zamonaviy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, ichki ishlar organlari faoliyatining samaradorligini oshirish uchun bir nechta yo'nalishlar mavjud:

- Huquqiy va normativ bazani mustahkamlash** – bolalarning huquqlarini himoya qiluvchi qonun va me'yoriy hujjatlarni mukammal amalga oshirish, xalqaro konventsiyalar va standartlarni joriy etish.
- Xodimlarning kasbiy tayyorgarligi va malakasini oshirish** – bola psixologiyasi, pedagogika, huquqiy bilimlar va zo'ravonlikni aniqlash bo'yicha xodimlarni muntazam tayyorlash.
- Monitoring va statistik tizimlarni rivojlantirish** – zo'ravonlik holatlarini aniqlash, ularni tahlil qilish va profilaktik chora-tadbirlarni samarali rejalashtirish.
- Jamiyat va oilalar bilan samarali hamkorlik** – maktablar, sog'liqni saqlash muassasalari, ijtimoiy xizmatlar va nodavlat tashkilotlar bilan integratsiyalashgan dasturlarni amalga oshirish.

5. **Xalqaro ilg'or tajribalarni o'rganish** – boshqa davlatlarning bolalar xavfsizligini ta'minlashdagi ilg'or tajribalarini o'rganish va amaliyotga joriy etish.

6. **Axborot va targ'ibot ishlarini kuchaytirish** – bolalarning huquqiy madaniyatini oshirish, ularni salbiy ta'sirlardan himoya qilish va ularning bo'sh vaqtini mazmunli tashkil etish.

Ichki ishlar organlarining bolalarga nisbatan zo'ravonlik profilaktikasi faoliyatini takomillashtirish masalalari – bu kompleks, ko'p jihatli va integratsiyalashgan yondashuvni talab qiladigan dolzarb masala. Samarali profilaktika nafaqat bolalarning jismoniy xavfsizligini, balki ularning ruhiy, ijtimoiy va ma'naviy rivojlanishini ta'minlashga xizmat qiladi. Ushbu tadqiqotning maqsadi – ichki ishlar organlari faoliyatining bolalarga nisbatan zo'ravonlikni oldini olish borasidagi samaradorligini oshirish yo'nalishlarini aniqlash, amaliy va ilmiy tavsiyalar ishlab chiqishdir.

Ichki ishlar organlari bolalarga nisbatan zo'ravonlikni oldini olish va profilaktika qilishda markaziy rol o'ynaydi. Zo'ravonlik nafaqat jismoniy zarar, balki ruhiy va ijtimoiy salbiy oqibatlarga ham olib keladi, shuning uchun bu masala nafaqat huquqiy, balki ijtimoiy va ma'naviy nuqtai nazardan ham dolzarbdir. Zo'ravonlik profilaktikasi kontseptsiyasi bir necha asosiy printsiplarga tayangan holda shakllantiriladi. Birinchidan, bolalarning xavfsizligi va himoyasi ustuvor ahamiyatga ega bo'lishi lozim. Bu prinsipga muvofiq ichki ishlar organlari profilaktika chora-tadbirlarini amalga oshirayotganda birinchi navbatda

bolalarning jismoniy va ruhiy xavfsizligini ta'minlashga e'tibor beradi. Ikkinchidan, profilaktika va erta ogohlantirish printsiplari muhim hisoblanadi. Zo'ravonlik belgilari aniqlanganda xodimlar tezkor choralar ko'rib, xavf ostidagi bolalarni himoya qilishlari shart. Uchinchidan, integratsiyalashgan yondashuv bolalarga nisbatan zo'ravonlikni oldini olishda samarali natija beradi. Bu yondashuv faqat ichki ishlar organlari bilan cheklanmay, oilalar, ta'lim muassasalari, nodavlat tashkilotlar va jamiyat vakillari bilan hamkorlikni o'z ichiga oladi.

Ichki ishlar organlarining asosiy vazifalari bir nechta yo'nalishda amalga oshiriladi. Avvalo, qonuniy va huquqiy asoslarni ta'minlash, ya'ni bolalarning huquqlarini himoya qiluvchi qonunlar va normativ hujjatlar asosida faoliyat yuritish. Keyinchalik, zo'ravonlik holatlarini monitoring qilish va statistik tahlil orqali xavfli hududlar va vaziyatlarni aniqlash. Shuningdek, xodimlarni bolalar psixologiyasi, travma bilan ishlash, krizis vaziyatlarni boshqarish va kommunikatsiya ko'nikmalari bo'yicha maxsus tayyorlash muhim hisoblanadi. Nihoyat, profilaktika faoliyatini samarali qilish uchun jamiyat bilan doimiy hamkorlikni yo'lga qo'yish zarur.

Xorijiy mamlakatlarda ichki ishlar organlarining bolalarga nisbatan zo'ravonlikni oldini olish sohasidagi ilg'or tajribalari keng va tizimli yondashuvni namoyon etadi. Masalan, Evropa davlatlarida bolalarga nisbatan zo'ravonlik holatlarini aniqlash va xavf ostidagi oilalarni qo'llab-quvvatlash tizimlari samarali ishlaydi. Bu tizimlar nafaqat jinoyat sodir bo'lgandan keyin

choralar ko'rishga yo'naltirilgan, balki zo'ravonlikning oldini olish, erta ogohlantirish va profilaktik maslahat berishga qaratilgan kompleks chora-tadbirlarni o'z ichiga oladi. Evropa mamlakatlarida psixologlar, ijtimoiy ishchilar, ta'lim muassasalari va politsiya xodimlari o'rtasida integratsiyalashgan hamkorlik tizimi faoliyat yuritadi. Bu esa bolalarning xavfsizligini ta'minlashda sezilarli natijalarni beradi va xavf ostidagi oilalarga o'z vaqtida yordam ko'rsatishga imkon yaratadi.

AQShda esa "Child Protective Services" tizimi ichki ishlar organlari va politsiya bo'linmalari o'rtasidagi uzviy hamkorlikni amalga oshiradi. Bu tizim bolalarni himoya qilish, xavfli vaziyatlardan chiqarish va zo'ravonlikni kamaytirish bo'yicha ilg'or metodlarni tatbiq qiladi. Shu bilan birga, AQSh tajribasida oilalarga psixologik va ijtimoiy yordam ko'rsatish, xavfli muhitni monitoring qilish va xodimlarni maxsus tayyorlash kabi elementlar tizimli tarzda birlashtirilgan. Bu usul profilaktik yondashuvni kuchaytiradi va jinoyat sodir bo'lish ehtimolini sezilarli darajada kamaytiradi.

Yaponiya va Skandinaviya mamlakatlarida bolalarning huquqlarini himoya qilishga qaratilgan milliy strategiyalar va dasturlar keng qo'llaniladi. Bu mamlakatlarda psixologik maslahat markazlari, profilaktika dasturlari, bolalar va oilalar bilan ishlash bo'yicha maxsus xizmatlar tashkil etilgan. Shu bilan birga, maktablar va jamoat tashkilotlari bilan hamkorlik tizimi bolalarning xavfsizligini ta'minlash va ijtimoiy qo'llab-quvvatlashni mustahkamlashga xizmat qiladi. Bu tajribalar shuni ko'rsatadiki, profilaktika

faoliyati faqat jinoyat sodir bo'lganidan keyingi nazorat bilan cheklanmasligi lozim, balki keng ijtimoiy hamkorlikni, profilaktik, ta'limiy va psixologik yondashuvlarni ham o'z ichiga olishi shart.

Xorijiy mamlakatlarda ichki ishlar organlarining bolalarga nisbatan zo'ravonlikni oldini olish bo'yicha ilg'or tajribalari tizimli, kompleks va integratsiyalashgan yondashuvning samaradorligini namoyish etadi. Bu tajribalar nafaqat ichki ishlar xodimlarining malakasini oshirishga, balki jamiyat va ijtimoiy institutlar bilan hamkorlikni kuchaytirishga qaratilgan. Shu yo'l bilan profilaktika faoliyati bolalar xavfsizligini ta'minlashda yanada samarali bo'lib, jamiyatning barqarorligi va ijtimoiy salomatligini mustahkamlashga xizmat qiladi. Ichki ishlar organlarining bolalarga nisbatan zo'ravonlik profilaktikasi faoliyatini takomillashtirish bir necha asosiy yo'nalishlar orqali amalga oshiriladi. Birinchidan, xodimlarning malakasini oshirish muhim ahamiyatga ega. Bu nafaqat huquqiy bilimlarni, balki psixologik tayyorgarlik, krizislarni boshqarish, konfliktlarni hal etish va bolalar bilan muloqot qilish ko'nikmalarini ham o'z ichiga oladi. Malakali xodimlar zo'ravonlik holatlarini erta aniqlash, xavf ostidagi bolalar va oilalarga o'z vaqtida yordam ko'rsatish va profilaktik tadbirlarni samarali amalga oshirish imkoniyatiga ega bo'ladi.

Ikkinchidan, huquqiy mexanizmlarni kuchaytirish va yangilash zarurati mavjud. Bu jarayonda qonunlar va normativ hujjatlar bolalarni himoya qilish, zo'ravonlik holatlarini aniqlash va jazolash tizimlarini yanada samarali

qilishi lozim. Shu bilan birga, huquqiy tartib-taomillarni amalga oshirishda xodimlarning bilim va tajribasi tizimli ravishda oshirilishi muhimdir.

Uchinchidan, raqamli texnologiyalarni joriy etish profilaktika faoliyatini yangi darajaga ko'taradi. Masalan, monitoring tizimlari, onlayn xabar berish platformalari, ma'lumotlarni tahlil qilish va xavf indikatorlarini aniqlash algoritmlari xodimlarga tezkor va samarali choralar ko'rish imkonini yaratadi. Shu tariqa, texnologik yechimlar profilaktik tadbirlarni aniqroq va tizimli bajarishga xizmat qiladi.

To'rtinchidan, oilalar va jamiyat bilan integratsiyalashgan ishlash profilaktikaning ajralmas qismi hisoblanadi. Ichki ishlar organlari nafaqat jinoyat sodir bo'lganidan keyin, balki oldini olish bosqichida ham jamoat tashkilotlari, maktablar, psixologlar va ijtimoiy xizmatlar bilan uzviy hamkorlik qiladi. Bu esa bolalarning xavfsiz muhitda o'sishini ta'minlash, oilalarga maslahat va yordam ko'rsatish, ijtimoiy muammolarni erta aniqlash imkonini beradi.

Beshinchidan, aholining xabardorligini oshirish va profilaktik yondashuvni keng joriy etish muhimdir. Jamiyatni bolalarga nisbatan zo'ravonlikning salbiy oqibatlarini va unga qarshi kurashish mexanizmlari bilan tanishtirish, shuningdek, ota-onalar va bolalarni profilaktik dasturlar bilan jalb qilish samarali natijalarni ta'minlaydi.

Shu yo'nalishlar tizimli tarzda amalga oshirilsa, ichki ishlar organlari nafaqat zo'ravonlikning oldini olishda samarali choralar ko'rish, balki bolalarning jismoniy, ruhiy va ijtimoiy

xavfsizligini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Shu bilan birga, bu faoliyat barqaror va xavfsiz jamiyat qurishda ham strategik ahamiyatga ega bo'ladi. Ichki ishlar organlarining bolalarga nisbatan zo'ravonlik profilaktikasi faoliyatini takomillashtirish masalalari nafaqat amaliy, balki nazariy jihatdan ham chuqur o'rganishni talab qiladi. Kompleks yondashuv, kasbiy tayyorgarlik, zamonaviy texnologiyalarni qo'llash va jamiyat bilan integratsiyalashgan hamkorlik ushbu faoliyatning samaradorligini sezilarli darajada oshiradi, bolalarning xavfsizligini ta'minlaydi va ularning barkamol shaxs sifatida shakllanishiga xizmat qiladi.

Bolalarga nisbatan zo'ravonlikning oldini olish va ularni himoya qilish ichki ishlar organlari faoliyatining eng muhim yo'nalishlaridan biridir. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, samarali profilaktika faqat qonun va tartibni ta'minlash bilan cheklanmasdan, psixologik, ijtimoiy va ma'naviy jihatlarni ham qamrab olgan kompleks yondashuvni talab qiladi. Ichki ishlar organlarining profilaktika faoliyatini takomillashtirish bir necha asosiy yo'nalishlarda amalga oshirilishi mumkin: xodimlarning kasbiy tayyorgarligi va maxsus malakasini oshirish, bolalarning huquqlarini himoya qiluvchi normativ-huquqiy bazani mukammallashtirish, jamiyat va oilalar bilan samarali hamkorlikni yo'lga qo'yish, shuningdek, ilg'or xorijiy tajribalarni o'rganib, amaliyotga joriy etish. Shu bilan birga, axborot-targ'ibot ishlarini rivojlantirish va bolalarning huquqiy madaniyatini oshirish ularning

xavfsizligini ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Shuni ta'kidlash kerakki, profilaktika samaradorligi faqat ichki ishlar organlarining tashabbusiga emas, balki jamiyatning ijtimoiy mas'uliyati, oilaning tarbiyaviy roli va ta'lim tizimining qo'llab-quvvatlashiga ham bog'liqdir. Shu bois, bolalarga nisbatan zo'ravonlikni kamaytirish va ularni himoya qilishda integratsiyalashgan,

kompleks va ilmiy asoslangan yondashuv eng maqbul yechimdir. Ichki ishlar organlarining profilaktika faoliyatini takomillashtirish orqali jamiyatda bolalar xavfsizligini oshirish, ularning sog'lom rivojlanishini ta'minlash va kelajak avlodning ijtimoiy-madaniy salohiyatini kuchaytirish imkoniyati yaratiladi. Bu esa, o'z navbatida, huquqiy davlat va barqaror jamiyat qurilishiga sezilarli hissa qo'shadi.

References:

1. O'zbekiston Respublikasining "Ichki ishlar organlari to'g'risida"gi O'RQ-407-son qonuni. Elektron manba: <https://lex.uz/docs/3027843>. Murojaat vaqti: 05.03.2024 y.
2. Najimov M. Voyaga yetmaganlar jinoyatchiligi va ular javobgarligining o'ziga xos xususiyatlari //Vestnik karakalpaxskogo gosudarstvennogo universiteta imeni berdaxa. – 2013. – T. 19. – №. 1-2. – S. 98.
3. Otaqulov N. Voyaga yetmaganlar tomonidan sodir etilayotgan jinoyatlarning o'ziga xos jihatlari //Innovatsionnye issledovaniya v nauke. – 2024. – T. 3. – №. 5. – S. 9-16.
4. Nuratdinov S. Voyaga yetmaganlar jinoyatchiligini oldini olish //Journal of Fundamental Studies. – 2023. – T. 1. – №. 2. – S. 105-111.